CHEMRING NOBEL AS
HMS KRAV

1. Definisjoner

Oppdragsgiver	Chemring Nobel AS
Leverandør	Selskap eller person som er leid inn og har kontrakt med Oppdragsgiver for å utføre service, tjeneste eller entreprise på Oppdragsgivers Eiendom
Eiendom	Området eid av Oppdragsgiver eller disponert av oppdragsgiver
Fabrikkområde	Område det foregår produksjon og lagring av sprengstoff.
Hovedbedrift	har ansvar for å samordne helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet til de enkelte virksomhetene på arbeidsplassen. Én av virksomhetene må ta på seg rollen som Hovedbedrift når flere virksomheter utfører arbeid på samme arbeidsplass.
Høyrisikoarbeid	• Arbeid med høyspentutstyr • Entring og arbeid i trange rom • Gravearbeid med fare for ras • Arbeid i høyden • Tungløft og personløft • Varmt arbeid • Arbeid på trykksatt utstyr • Arbeid i EX- soner • Arbeid med farlige kjemikalier
Hendelser	Hendelser og forhold som har ført til eller kunne ført til skade på person, ytre-miljø, materiell eller omdømme

2. Generelt

Dette vedlegget beskriver generelle HMS- regler, krav og opplysninger gjeldende for alle aktiviteter tilknyttet Chemring Nobel AS, heretter kalt Oppdragsgiver. Leverandøren skal overholde Oppdragsgivers krav til HMS som er fastsatt i dette dokumentet. Leverandøren må generelt opptre hensynsfullt og legge arbeidet slik opp at øvrige konstruksjoner ikke påføres skader. Leverandør skal planlegge og gjennomføre oppfølgingsaktiviteter for eget arbeid for å sikre at kravene blir oppfylt når arbeidets karakter krever dette. Eventuelle skader må leverandøren utbedre så fort som mulig etter avtale med oppdragsgiver, uten kostnader for oppdragsgiver. Oppdragsgiver har rett til å utføre revisjoner og andre oppfølgingsaktiviteter for å sikre at Leverandørens styring er iht. Lovkrav og Oppdragsgivers HMS krav. Kostnader Leverandør får i forbindelse med etterlevelse av kravene, skal være inkludert i kjøpsprisen.

3. Kontraktsforhold

Oppdragsgiver har inngått kontrakt med Leverandør. Personell ansatt hos Leverandør eller deres underleverandør(er) har derfor ikke ansettelsesforhold hos Oppdragsgiver. Dersom Leverandøren engasjerer kontraktsmedhjelpere (underleverandører, konsulenter mv.) for å utføre oppgaver, er Leverandøren i henhold til relevant gjeldende allmenngjøringsforskrift fullt ansvarlig for dette personellet. Leverandøren har dessuten ansvar for utførelsen av disse oppgavene som om han selv stod for dem. Leverandør skal kunne dokumentere egne og underleverandørers ansettelsesvilkår, og fremlegge dette dersom Oppdragsgiver krever det. Dersom Leverandør eller underleverandør ikke følger myndighetskrav, har Oppdragsgiver rett til å stanse arbeidet og eventuelt avslutte kontrakten. Leverandør har da ikke rett på økonomisk kompensasjon. Kravene gitt mht. arbeidstid, minstelønn og HMS, gjelder også for utenlandske arbeidstakere. Leverandør skal påse at hans underleverandører følger disse krav. Dersom Leverandør eller hans underleverandør har utenlandsk arbeidstaker for å utføre arbeid på Oppdragsgivers arbeidssted, så skal Leverandør kunne dokumentere at det foreligger gyldig

arbeidstillatelse. Leverandør og underleverandør skal sørge for lovpålagt bedriftshelsetjeneste og ulykkesforsikring for arbeidstakerne.

4. Lover, regler og etiske retningslinjer

Leverandøren skal ivareta sine plikter med hensyn til de til enhver tid gjeldende norske lover og regler. Handlinger i strid med lover, regler og god forretningsskikk skal ikke forekomme. Oppdragsgiver aksepterer ikke trakassering, diskriminering eller annen atferd som andre kan oppfatte som støtende, truende eller nedverdigende.

5. Språk og kommunikasjon

All nødvendig dokumentasjon i forbindelse med utførelse og ferdigstillelse av arbeidet skal foreligge på norsk eller engelsk. Det er leverandørens ansvar å sørge for at eventuell fremmedspråklig arbeidskraft får den informasjonen som er nødvendig og lovpålagt, f.eks. planer og dokumenter.

Leverandøren og eventuelle underleverandører skal alltid ha engelsk eller skandinavisk talende arbeidsleder til stede på anlegget/byggeplassen, som kan kommunisere muntlig med alle sine ansatte, personell fra Oppdragsgiver og offentlige myndigheter. Det stilles krav til at alt personell må kunne kommunisere sammen på byggeplassen. Ved arbeidsleders fravær skal det alltid være en i arbeidsteamet som snakker skandinavisk eller engelsk.

Eventuelle kostnader i forbindelse med bruk av norsk som språk skal være inkludert.

Leverandør plikter å følge oppdragsgiver sine bestemmelser for rapportering og kommunikasjon.

6. Trafikk

Kjøretillatelse må gis på forhånd for kjøretøy som skal inn i Fabrikkområdet. Tillatelsen utleveres av portvakt ved ankomst og skal være godt synlig i frontruten til enhver tid.

- Det er ikke tillatt med tomgangskjøring.
- Det skal ikke lagres drivstoff eller annet brannfarlig stoff inne på Fabrikkområdet – kun ved egen tillatelse.
- Alle kjøretøy som skal inn i oppdragsgivers sitt Fabrikkområde må ha et brannslokkingsapparat tilgjengelig i bilen.

Arrangør av transport/leverandør må sørge for at alle kjøretøy som ankommer området er tilstrekkelig utrustet for kjøring under norske forhold. Dette inkluderer riktige dekk, kjettinger og nødvendig utstyr for håndtering av snø og is, samt at sjåfør har nødvendig kompetanse. Mangler kan skape farlige situasjoner og medføre forsinkelser i leveranser. Nyttig informasjon finnes i Statens Vegvesens *Truckers' Guide*: https://www.vegvesen.no/kjoretoy/yrkestransport/truckers-guide/.

Oppdragsgiver kontrollerer kjøretøy ved adgang til anlegget og kan nekte kjøretøy tilgang dersom det ikke er i forskriftsmessig stand eller mangler brannslokkingsapparat. Dersom kjøretøy blir nektet adgang av årsaker nevnt i dette avsnittet, skal feil og mangler utbedres uten ekstra kostnad for Oppdragsgiver, og det gis ikke rett til utsatt frist for ferdigstillelse dersom en slik frist er gjeldende.

Private kjøretøy skal parkeres utenfor indre port. Det kan i enkelte tilfeller gjøres unntak etter godkjenning fra Oppdragsgiver. Leverandøren kan ved behov gis tillatelse til å kjøre inn på området med utstyr og materiell. Leverandøren skal fortrinnsvis parkere på anviste plasser. Kjøretøy skal rygges inn i parkeringslommer der dette er fysisk mulig.

Fartsgrensen på området er 20 km/t og 30 km/t. Det er mange fotgjengere og utbredt truckkjøring, så stor varsomhet må utvises.
Veitrafikkloven anses som gjeldende på området, og det er krav til bruk av setebelte og gyldig førerkort.

7. Renhold og opprydning

Leverandøren har ansvar for at arbeidsområdet til enhver tid holdes rent og ryddig under arbeidene, og at arbeidsområdet forlates ryddet etter arbeidene er fullført. Eventuelle pålegg om rydding/fjerning av utstyr som gis av Oppdragsgiver skal utføres straks.

Dersom pålagt rydding ikke utføres innenfor fastsatt frist, kan Oppdragsgiver sette i gang ryddingen for Leverandørens regning. Leverandøren kan etter en slik rydding ikke kreve erstatning for tap av verktøy eller deler som ikke er montert. Kostnad for rydding vil pålegges den ansvarlige Leverandør. Dersom det er tvil om hvilken Leverandør som er ansvarlig så vil kostnadene bli fordelt etter Leverandørenes kontraktsverdier.

8. Avfallshåndtering

Leverandør skal iverksette tiltak for å sikre korrekt og forskriftsmessig håndtering av avfall som oppstår i forbindelse med oppdraget, samt sørge for kildesortering og iverksette tiltak for å minimere avfallsmengden.

Leverandør er selv ansvarlig for håndtering av avfall som omfattes av oppdraget. Dersom oppdragsgivers avfallssystem skal benyttes, skal dette avtales på forhånd.

Leverandør skal sørge for at alt avfall er korrekt identifisert, emballert, merket, lagret og håndtert i henhold til gjeldende regelverk. Farlig avfall skal merkes, oppbevares og deklareres i samsvar med kravene i avfallsforskriften. Dersom avfallet omfattes av regelverket for transport av farlig gods, skal emballering, merking, dokumentasjon og transport også oppfylle kravene i ADR-regelverket.

Farlig avfall skal sikres og oppbevares på en måte som forhindrer utslipp, forurensning eller skade på mennesker, miljø eller materiell.

9. Ytre miljø

Leverandøren skal arbeide aktivt for å minske miljøbelastningen ved oppfyllelse av avtalen. Oppdragsgiver vil vektlegge sertifisering for miljøstyring (eksempelvis NS-EN ISO 14001, miljøfyrtårn etc.) i anbudsfasen og oppfordrer allerede eksisterende leverandører til å sette i gang tiltak for å oppnå tilsvarende status.

10. HMS

Leverandør er ansvarlig for sin egen risikostyring, arbeidsplanlegging og gjennomføring av aktiviteter. Leverandør skal sørge for etterlevelse av gjeldende HMS- krav og forskrifter, både for sine ansatte og underleverandører. Leverandør er ansvarlig for å gjennomføre HMS-tilsyn for sikre at arbeidet utføres på en sikker måte.

a. Ved bygge/ prosjektarbeid gjelder følgende tillegg:

HMS-plan tilpasset prosjektets art skal utarbeides. HMS-plan skal sendes til Oppdragsgiver 2 uker før oppstart. Planen skal minimum beskrive følgende: organisasjon, risikovurderinger og tiltak, aktuelle instrukser, krav til verneutstyr, tilgjengelig førstehjelpsutstyr og brannvern, beredskap, varslingsrutiner og avviksbehandling. Leverandøren er ansvarlig for å kommunisere HMS-plan til sine arbeidstakere og underleverandører. Planene og sentral HMS-informasjon skal være tilgjengelig på arbeidsstedet ved oppstart, og skal slås opp på HMS tavler der det er tilgjengelig.

Det forventes at lokale prosedyrer for anlegget og arbeidsstedet til enhver tid overholdes.

Oppdragsgiver har rett til å stanse arbeidene dersom det anses nødvendig eller ved mistanke om lov-/forskriftsbrudd.

Koordinering av HMS- arbeid: Oppdragsgiver har rett til å vurdere om planleggingen legger opp til et akseptabelt HMS nivå. Oppdragsgiver har rett til å stanse risikofylte arbeidsoperasjoner på arbeidsplassen. Leverandør skal ha

utpekt en HMS- ansvarlig på arbeidsstedet og plikter til å delta i Oppdragsgivers sikkerhetsaktiviteter. Avvik i forbindelse med hendelser, vernerunder eller annen oppfølging skal registreres. Leverandør er forpliktet til å identifisere og gjennomføre korrigerende tiltak.

I tillegg til å ha ansvar for eget HMS-arbeid, skal Leverandøren medvirke til samordning av HMS-arbeidet med andre entreprenører som utfører arbeid på bygge- og anleggsplassen som denne Kontrakten gjelder. Dersom det er mer enn 10 personer på bygge- og anleggsplassen fra flere virksomheter, har leverandørene ansvar for at det skriftlig avtales hvem som er Hovedbedrift. Rollen som Hovedbedrift skal ikke kostnadsføres. Oppdragsgiver skal holdes løpende informert om hvilken entreprenør som er Hovedbedrift med samordningsansvar.

11. Kompetanse og opplæring

Leverandør skal kun benytte personell som har kompetanse, ferdigheter og erfaring som kreves for oppdragets omfang. For Høyrisikoarbeid skal arbeidsleder ha 3 års verifisert erfaring. Liste over personell skal sendes til Oppdragsgiver før arbeid startes. Ved å akseptere CHNs bestilling bekrefter Leverandør at personene som utfører jobben hos CHN har kompetanse, ferdigheter, erfaring og nødvendige gyldige sertifikater som kreves for å utføre jobben som er avtalt. CHN vil utføre stikkprøvekontroller i forbindelse med kompetansekontroll av innleide (etter prosedyre 390-P-010).

Oppdragsgiver har krav om opplæring i HMS og sikkerhetsaspekter forbundet med arbeid hos Oppdragsgiver (Grunnleggende sikkerhet 1 (GS1)). Kurset skal gjennomføres av alle som skal inn på Oppdragsgivers område. Kurset gjennomføres i hovedsak elektronisk, men kan i enkelte tilfeller også gjennomføres fysisk. Kurset er tilgjengelig på Norsk og Engelsk. Tidspunkt for gjennomføring avtales med Oppdragsgiver. Opplæringen skal gjennomføres i forkant av arbeidets oppstart. Det er krav om oppfriskning av denne opplæringen årlig.

Alle som skal utføre arbeider som krever en spesifikk form for sertifikat/sertifisering skal kunne vise frem gyldig sertifikat i forkant av arbeidets start i forbindelse med utstedelse av Arbeidstillatelse, Sikker Jobb analyse osv. som gjøres hos Oppdragsgiver i forkant av arbeidets start. (Eksempelvis ved utføring av varme arbeider skal personen som skal utføre dette kunne fremvise gyldig sertifikat for varme arbeider).

12. Rapportering og håndtering av hendelser

Hendelser, dvs. hendelser og forhold som har ført til eller kunne ført til skade på person, ytre-miljø, materiell eller omdømme, skal rapporteres skriftlig via Leverandørens kontaktperson hos Oppdragsgiver med kopi til leverandorobservasjoner@chemringnobel.no.

Et varsel skal som minimum inneholde:

- sted
- type hendelse (personskade, nestenulykke, farlig forhold, miljø etc)
- dato og klokkeslett for hendelse
- spesifikk lokasjon
- fare og eventuell konsekvens
- beskrive hendelsen
- strakstiltak utført

Alvorlige hendelser (personskader, utslipp til ytre miljø, o.l.) og alvorlige nestenulykker skal Leverandøren varsle umiddelbart til Oppdragsgiver ved CHN Team Leder.

Leverandør er ansvarlig for oppfølging av avtalte tiltak som kommer frem som følge av avviksbehandlingen.

13. Sanksjoner ved HMS- avvik

Alvorlighetsgrad av eventuelle brudd på gjeldende HMS- krav vurderes i forhold til potensial og faktisk konsekvens:

• Mindre avvik vil medføre veiledning, muntlig tilsnakk og varsel til Leverandør.

• Større avvik hvor det er tydelig brudd på HMS- krav og hvor sikkerheten settes i fare vil medføre formelt varsel til Leverandør og mulig bortvisning av personell.

• Alvorlige avvik som setter liv og helse i fare, samt gjentatte brudd på HMS- krav, kan medføre at personell vises bort fra arbeidsstedet, varsling av relevante tilsynsmyndigheter og gi grunnlag for terminering av kontrakten.

14. ID- kort og adgang

Leverandørens personell skal bære synlig legitimasjon. For bygg- og anleggsarbeid, samt renholdsarbeid, skal personell ha gyldig HMS- kort (HMS-kort (arbeidstilsynet.no)). Leverandør har kun tilgang til de områder og arbeidsplasser som er knyttet til deres arbeid. Nødsituasjoner skal håndteres i henhold til beredskapsinstruks på arbeidsstedet.

15. Personlig verneutstyr

Leverandøren skal sørge for at Oppdragsgivers minimumskrav til arbeidstøy og verneutstyr er møtt. Leverandør skal ha riktig personlig verneutstyr tilgjengelig for samtlige arbeidere. Om ikke annet er avtalt eller spesifisert er Oppdragsgivers minimumskrav til bruk av personlig verneutstyr i Fabrikkområdet:

- Vernebriller iht. NS- EN 166
- Vernesko iht. NS- EN ISO 20345, klasse S1P eller S3
- Synlighetstøy iht. NS- EN ISO 20471 klasse 2
- Hørselvern iht. NS- EN 352 når støynivået >85 dB
- Vernetøy:
    - Flammehemmende arbeidsklær med lange bukser og lange ermer iht. NS- EN ISO 11612 (A1, B1, C1)
    - Mot flytende kjemikalier iht. EN 13034
    - **Tilleggskrav ved jobb inne i produksjons hus og i EX-soner:**
        - Elektrostatiske egenskaper iht. EN 1149:2009

Leverandørs navn/logo skal være trykket, godt synlig og lesbart, på arbeidstøyet. Leverandøren kan tillates avvik fra krav over etter en dokumentert risikovurdering som er godkjent av Oppdragsgiver. Leverandør skal benytte annet personlig verneutstyr i forbindelse med Høyrisikoarbeid og der risikoforholdene tilsier det.

Leverandøren må selv holde egne ansatte med arbeidstøy, utstyr samt personlig verneutstyr godkjent for de arbeidsoperasjoner de skal utføre, samt lokasjoner det skal arbeides i. Dette er for eksempel åndedrettsvern, fallsikringsutstyr, EX-utstyr og annet nødvendig verneutstyr for arbeid som skal gjøres. Dersom personell blir nektet adgang, eller arbeidet suspendert, av grunner nevnt i dette avsnittet skal feil og mangler utbedres uten ekstra kostnad for Oppdragsgiver, og det gis ikke rett til utsatt frist for forferdigstilling der en slik frist er gjeldene.

16. Merkepliktige kjemikalier

Leverandør må informere Oppdragsgiver om merkepliktige kjemikalier, og få tillatelse til bruk før de benyttes i oppdraget. Oppdragsgiver står fritt til å avvise uønskede kjemikalier. Alle som benytter ett kjemikalie skal vite hvilken kjemikalie man arbeider med, hvilken fare det representerer, hvilket verneutstyr som kreves og eventuelle førstehjelpstiltak som kan bli aktuelle.

17. Arbeidstillatelse (AT) og sikker jobbanalyse (SJA)

Arbeidstillatelsessystem (AT/SJA-system) skal alltid brukes der det skal gjøres inngrep i Oppdragsgivers prosess, ved varme arbeider eller entring av kummer, kanaler, tanker, og for andre risikofylte arbeidsoperasjoner.

Oppdragsgiver krever at Leverandøren gjennomfører sikker-jobb-analyse (SJA) for sine risikofylte arbeidsoperasjoner.

Høyrisikoarbeid skal kun utføres av personell med godkjent opplæring. SJA skal utarbeides av Leverandør og Oppdragsgiver skal gis mulighet til å delta.

18. Andre forhold

- Verktøy, maskiner og utstyr som Leverandør bruker på arbeidsstedet skal være i henhold til forskriftskrav. Leverandør er ansvarlig for nødvendig opplæring av personell i bruk, vedlikehold, inspeksjon og godkjenning av verktøy, maskiner og utstyr. Dette gjelder også håndverktøy.
- Varselskilt, gjerder og deksler skal brukes til å beskytte pågående arbeid, personell og 3. person.
- Hull, åpninger og utgravninger skal dekkes til eller sikres mot fall.
- Oppdragsgiver har nulltoleranse for bruk og påvirkning av alkohol og rusmidler.
- Oppdragsgiver har null toleranse for røyking utenfor oppmerket område, eller åpen ild på Eiendommen uten tillatelse til varmt arbeid. Brudd på denne bestemmelsen medfører umiddelbar bortvisning av relevant personell.

19. Evakueringsøvelser

Oppdragsgiver holder evakueringsøvelser. Leverandøren skal delta på disse. Dette innebærer bl.a. alarmer og evakueringer.

20. Kameraovervåket

Oppdragsgiver opplyser om at anlegget og Oppdragsgiver sin Eiendom er kameraovervåket.

21. Kvalitet

Leverandøren skal ha et system for kvalitetsstyring. Oppdragsgiver vil vektlegge sertifisering for kvalitetsstyring (eksempelvis NS-EN ISO 9001:2015) i anbudsfasen og oppfordrer allerede eksisterende leverandører til å sette i gang tiltak for å oppnå tilsvarende status.

Oppdragsgiver skal ha anledning til å få fremlagt dokumentasjon for alle materialer og ytelser som benyttes i forbindelse med tjenesten. Oppdragsgiver har rett til å gjennomføre kontroller og revisjoner på alle kontraktsparter og deres underleverandører. Oppdragsgiver etablerer egen kontrollplan for gjennomføring av kontrollene.

22. Security

Leverandører må følge de retningslinjer som til enhver tid gjelder hos Oppdragsgiver. Leverandørens medarbeidere må ha god vandel og må kunne fremlegge ordinær politiattest dersom Oppdragsgiver krever dette.

Retningslinjer for adgang til Oppdragsgiver er gitt i prosedyren 390-M-014, Adgang til Chemring Nobel AS.

Leverandør og Leverandørens representanter må jobbe under oppsyn av representant for Oppdragsgiver på steder hvor det er tilgang til eksplosiver eller andre farlige stoffer.

Enhver som får tilgang til Oppdragsgivers området kan bli gjenstand for visitasjon, både person og kjøretøy.